

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm Novembris Et Decembris

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10263

XXIII. [i.e. XX.]

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77423)

ros atque in hospitalitatem receptos admonuit vt surgerent, & cum eo Psalms pro
 expectatione sui exitus decantarent. Cumque cum eis & ipse moriens psalleret, vo-
 ces psallentium repente compefcuit, cum terrore magni clamoris dicens: Tacete,
 tacete: nunquid non auditis, quantæ resonant laudes in celo? Cumque ad eandem
 laudes, quas intus audierat, aurem cordis intenderet, sancta illa anima carnis vinculis
 soluta est. Sed exeunte illa, tanta illic fragrantia odoris aspersa est, vt omnes qui illic
 aderant, inæstimabili suavitate replerentur: ita vt per hoc patenter agnoscerent,
 quod eam laudes in celo suscepissent. Cui rei monachus noster interfuit, qui nunc
 vixit, & cum magno fletu attestari solet, quia quousque corpus eius sepultura
 maderent, ab eorum naribus odoris illius fragrantia non recessit.

S. Seruulus
 audit canti-
 ca celestia,
 & sic expi-
 rat animâ.

Eccè quo sine ex hac vita migravit, qui hic æquanimitèr flagella tolerauit. Iuxta vo-
 cem ergo Dominicam, bona terra fructum per patientiâ reddidit, quæ exarata disci-
 plinæ vomere, ad remunerationis segetem peruénit. Sed vos rogo, fratres charissimi,
 attendite, quod excusationis argumentum in illo districto iudicio habituri sumus nos,
 qui à bono opere torpentes, & res & manus accepimus, si præcepta Domini e genus
 & sine manibus potuit implere: Non contra nos Dominus tunc Apostolos ostendat,
 qui ad regnum secum fidelium turbas prædicando traxerunt: non contra nos mar-
 tyres exhibeat, qui ad caelestem patriam, sanguinem fundendo, peruenierunt. Quid
 tunc dicturi sumus, cum hunc, de quo locuti sumus, Seruulum viderimus, cui longus
 languor brachia tenuit, sed tamen hæc à bono opere non ligauit? Hæc vobiscum, fra-
 tres, agite: sic vos ad studiū boni operis instigate: vt cum vobis bonos modò ad imi-
 tandum proponitis, eorum tunc confortes esse valeatis.

In desideris,
 & bonorum
 operum ne-
 glectores.

LS

BEATI PETRI DAMIANI SERMO IN VI-
 GILIA NATALIS DOMINI: HABETVR IN
 Tomo 8. Aloysij Lipomani. Nos eum in capita distinximus.

TANDEM de mari ad portum, de promisso ad præmi-
 um, de labore ad requiem, de desperatione ad spem, de
 via ad patriam peruénimus. Scripserat quidem nobis fre-
 quentibus epistolis calamus scribæ velociter scribentis,
 Expecta, reexpecta: sed nos, quod subiungitur, dicere
 poteramus: Modicum ibi, & modicum ibi. Præcurrerant
 cursores promissione diuites, sed exhibitione pauperri-
 mi. Dicebat alius: Viriliter age, & confortetur cor tuum,
 & sustine Dominum: alter verò: Si moram fecerit, expe-
 cta eum: quia veniens veniet. Pari consilio exierant de san-
 ctuario Dei, nihil secum nisi promissionū multitudinem
 reportantes. Vndè & Ciriharista noster iam dormitauerat præ radio, & in ipsum De-
 um ta citis obligationibus totam culpam modis flebilibus intorquebat: Tu verò, in-
 quit, repulisti & despexisti, distulisti Christum tuum. De flebili quoque ad imperatiū
 conuersus est, exagitante impatientia, quæ mater est impudentiæ & frontositatis. Qui
 sedes, inquit, super Cherubin, manifestare. Vt quid tandiū dominatrici sedens in ca-
 thedra, circumuolantibus & vallatibus Angelis, non respicis super filios hominū, quos
 absorbit, & obsorbuit iniquitas, per Adam quidē cōmissa, sed à te permissa? Memo-
 rare quæ sit mea substantia, ad tuæ substantiæ similitudinē fabricata: quia etsi omnis
 homo viuens est vanitas, in imagine tamen tua pertransiens, vanitas esse non potest.
 Nunquid ita vanè constituisti omnes filios hominum, de quibus dicit: Et delicia meæ
 cum filiis hominū: vt eos verberet, & dierberet à te malignissimus ille deceptor, qui
 decipere, nisi te permittēte, non potuit? Inclina celos tuos, & descende, & illos mise-
 ricordes oculos miseris inflecte precantibus, nec saltē in perpetuū obliuiscaris nos.
 Hæc quidem iste: sed gemitibus & ærumnis intortus, tantæ præsumptionis senten-
 tiam abiurabat. Dixi, inquit, custodiā vias meas, vt non delinquam in lingua mea. Ve-
 rum ille vir nobilis, & profundus sermonis vrbanitate perlucidus, affectuosus excessibus
 incallescens: Propter Sion, inquit, non tacebo, & propter Hierusalem non quiescam,
 donec egrediatur vt splendor iustus eius. Vtinam, ait, dirumpes celos, & descende-
 res: & alia multa, quæ fastidiosa prolixitas vetat inferere. Hic etiam morosioris gratiæ
 longinquitate suspensus, & nimietate doloris excedens, impatienter oblatrat, dicens:

T t t t 2 Ecce

Esa. 40. Ecce gentes, quasi non sint, sic sunt coram eo: quasi nihilum & inane reputatæ sunt ei. Ieremias in vocem gratulandæ laudis, aduerbio demonstrante prorumpens: Ecce, inquit, faciet Dominus nouum super terram, & mulier circumdabit virum. Sed tamen repentinæ subuersionis lachrymis edocetur, vt prius lamentum suscipiens, quàm aduentum, penitus conticescat. Danieli dicitur: Visio est in dies, & in tempora longa. Et Ezechiel tantis caliginibus inuoluitur, vt vix dignosci possit, vndè veniat, aut quò vadat. Deniquè omnis ille Prophetalis conuentus, longa tardantis gratiæ morositate perratus, nunc rogando, nunc conquerendo, variat orationem, & plerunquè sermonibus exoratiuis indignatorios intermiscet. Nos quoquè satis satisque eos audiuius, & nobis in fastidium releguntur. Iam fugiat Moyses: impeditioris siquidem linguæ factus est nobis. Esaia: labia inmundanda sunt. Ieremias nescit loqui, quia puer est. Ezechiel polluto pane vescitur. Oseas fornicariam, & adulteram ducit uxorem. Daniel post visionem grauius infirmatur. Omnes Propheta, elingues sunt & muti. Iam lætari & exultare non possumus, nisi osculetur nos osculo oris sui. Auditi, & exauditi estis. Adest benignitas & humanitas Saluatoris nostri Dei, quæ vel differri, vel auferri non patitur amplius amorem languentium.

Cap. 3. Quid enim audistis? Sanctificamini filij Israël, & estote parati: quia crastina die descendet Dominus. Residuum diei huius, & superuentura noctis vix medianda progressio, dirimunt nos à vultu gloriæ, à puero Deo, à puerperio singulari. Currite celeres hora, & rapidiori passu conficite metas vestras, vt liceat videre filium Dei, vagientem in cunis, & saluatrici natiuitati qualiacunque obsequia præparare. Credo vos esse filios Israël, sanctificatos ab omni inquinamento carnis & spiritus, paratos ad diei crastinæ sacramenta, & sollicita deuotione, & deuota sollicitudine. Quid enim aliud his sacris diebus, eius aduentui dedicatis, egistis? Vidi ego senes senectutis oblitos, ad stare vigilijs sacris iuuenili alacritate, & iuuenes, iuuentute sepulta, senili grauitate reuerentiæ diuinitatis assistere. Plena erant subsellia continentibus, & concentu parili voces in sublimibus resultabant, vt felici inuidia vos cerernerem iubilare Deo in voce exultationis. Psalteria erant præ manibus, psalmi in labijs, in corde deuotio: solennitatem animi indicabāt hilaritas vultus, discursio corporis, operis sollicitudo. Inspexi sacerdotes vigilantibus oculis primos diei ortus subtiliter indagare, sacramentalibus indui vestimentis, introire ad altare Dei, ad sacrificandum corpus & sanguinem redemptoris. Vidi assistentium turbam, ministeriali deuotione nunc flectere genua, nunc osculari manus, & ad imperantium nutum nutu citius obedire. Sed & pueros adspexi, qui nesciunt quid sit inter dexteram & sinistram, sibi adiuuicem psalteria inuidere, & deportare ad lectulos suos, furari somnum ab oculis suis, & in lectulo suo per noctes querere, quem diligebat anima eorum. Quod licet contra consuetudinem præsumptum sit, non tamen contra deuotionem.

Cap. 4. Fateor, inter hæc omnia cogitabam: Castra Dei sunt hæc. Non est hic aliud, nisi domus Dei & porta cæli. Vellem, nollem, vestra deuotione trahebar, & vobis negociantibus, ociari non poteram. Sequebar vos, sed alongè, vel aberrans à via, vel claudicans à semitis meis, lugens & contristatus, quia non poteram æquare currentes. Nouit ille vnus, cum quo vno vnum esse cœpi in Domino, quàm frequentibus querelis impleuerim aures eius, quòd vos in meridie essetis cum ipso, & ego in vespertino figore commorarer. Eia fratres, si aliquis adhuc in fluus humor de flumine mortalitatis huius vestras circumrorat affectiones, tergite, & tegite illi niueo confessionis amictu, & calceate vos in preparatione Euangelij pacis, vt sitis de quibus dicit sanctus: In flumine pertransibunt pede. Quid autè post hæc? Ibi lætabimur in ipso. De flumine hoc, immò de fluminibus istis Esaia: propheta in nocturnis lectionibus largius disputauit. Percutiet, inquit, Dominus fluuium Aegypti in septem riuus, ita vt transeat per eum calceati. Volo de fluuiis, & riuus eius paulisper confabulari vobiscum, quomodò & qualiter percutiantur, & quid sit, transire per eum calceatos.

Cap. 5. Per Aegyptum figuratè exprimi mundum istum, diuinorum eloquiorum scrutatores affirmant, qui postus est in maligno, qui tenebris & confusionibus est repletus. Flumen, fluxus humani generis est, qui de primis parentibus infelici vena prorumpes, impetuofum torrentem per totam mundi latitudinè instagnauit: qui in septem torrentibus deriuatus, valles & cæpessia profunda voragine superfedit, ipsis quoque montium cacuminibus eandè refusionem intentans. vndè vnus de altioribus clamat: Torrentes iniquitatis conturbauerunt me, & intrauerunt aqua vsq; ad animam meam. Primus

SUR I

qber
Nobis

RVIII

5

Sacerdotes
Miffarū fa-
cificijs, Do-
mini natiui-
tate, solen-
nem faciūt.

Cap. 4.
Gen. 28.

Ephes. 6.
Pfal. 65.

Esa. 11.

Cap. 5.
Aegyptus
mundi ty-
pus.

Pfal. 17.
Pfal. 62.

Primus huius fluminis riuus est, cogitatio mala, riuus exundans, & qui nullis obicibus repellatur. Habet frequentiam pluuiarum, fenestras corporeorum sensuum, qui et de mundanis cataractis mortiferos imbres infusus administrant. Occurrit ad spectum mentis, quod vidit & audiuit, quod odorauit & gustauit, quod palpauit & tetigit, & per unquē quod simplici oculo adspeximus, versipellis cōtoror ad offendiculum retorquet & scandalum. Fingit similitudines, imagines pingit, colores aprat, & in thalamo mentis vniuersa conuoluit, si fortē consensum eliciat, & inficiat affectum. Offert horribilia de diuinitate, terribilia de fide, mirabilia de fidei institutione, & in alio loco mentis veneniferas ingerit potiones, quas vel in confessione euomere peccator oneratus exhorret. Venit in oratorium, dormitorium occupat, insidet refectorio, circuit claustrum, reuiscit officinas, nullam pratermittit artem nocendi: sed vbi quē suae calliditatis assignat argutias, & in choro quidē inter orandum & psallendum mentem pettrahit in diuersa, prateritorum rememoratione puritatem intellectus inuoluens. In toro verò multiformes libidinis sensus inuoluit, insidians solitudini vestrae, & telis fortioribus oppugnans: vtinam non expugnet: pungat, non vulneret. In refectorio autem gulam allicit ad videndum quā perferantur, & ingenti auiditate onerat distentum ventrem, vt maiore opera ad egerendum egeas, quā ad ingerendum. In claustro libros reuellit à manibus, memoriam refecat scripturarum, & nunc de illo ad istū cum signis & scurrilitate transuertit. Per officinarum multitudinem te facit excurrere, & vagabundo se comitem facit, donec taciturnitatis ostium aut aperiat, aut confringat. Quid plura? In choro deuotionem, in toro castitatem, in refectorio parcitatem, in claustro lectionē, in officinis silentij virtutem, virtutis inimicus extirpat. Nec sufficit in vigilando subtilibus spiculis cordis terebrare muralia, sed dormiendo singulari se versat & reuerfat astutia: quā meliūs vestre consciētiae, quā stylis scientiae derelinquo. Sed & ad altare Domini virtutū sequuntur vos spiritus isti, in ipsos mentis oculos inuolantes, & vix aliqua vel nascētis Dei, vel pendentis in Cruce possunt memoria deturbari. Magnus ille Patriarcha vix volucres huiusmodi à suis sacrificijs abigebat. Nos quid sumus, qui fugare præsūmimus? Quis in hoc riuo vel mersum, vel submersum se esse negauerit? videtis quā turbidus torrens, & limosa regurgitans cenoſitate, qui vix, aut nunquā ad hoc ducitur, vt penitus exiccetur. Non puto quod ille, qui clausit cælum oratione, clausit animum à cogitatione: vt 3. Reg. 17. facilis sit cælum obserare, quā animum.

Cap. 6.
Cogitatio
mala.

Multiplices
demonum
tētationes,
præsertim
in mona-
sterijs.

Gen. 15.

Cap. 7.

Locutio p-
uerſa.
Iacob. 3.

Psal. 5.

Psal. 11.

1. Cor. 6.

Ephes. 4.

Psal. 140.

Psal. 11.

March. 12.

Cap. 8.

Actio p-
ua.

1. Reg. 5.

Thre. 4.

Secundus riuus est, locutio peruersa. Linguam nullus hominum domare potest, ait Apostolus: membrum mortiferum, facilis ad loquendum, ad obloquendum procliuior. Et notandum, quod nascitur alter ex altero, cum male cogitationi prauæ locutionis ianua sit aperta. Et est verbum, aliud falsum, vnde dicitur: Perdes omnes, qui loquuntur mendacium: aliud vanum, de quo scriptum est: Vana loquuti sunt vnusquisque ad proximum suum: aliud maledicum, de quo Apostolus scribit: Nequē maledici regnum Dei possidebunt: aliud impudicum, de quo idem: Turpis sermo de ore vestro non procedat: aliud excusatorium, vnde Psalmista: Non declines cor meum in verba malitiæ, ad excusandas excusationes in peccatis: aliud dolosum, de quo Propheta: Disperdat Dominus vniuersa labia dolosa: aliud ociosum, de quo idem Dominus: De omni verbo ocioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicij: & si quæ alia sunt genera pestis huius, quæ nos breui saltu transilire non possumus.

Tertius est, actio praua. Post cogitationē & locutionem venit ad opera, quando contibemus membra nostra arma iniquitatis peccato, & cōtumelijs afficimus corpora nostra. Quid enim turpius, quā membra Christi sanguine cōsecrata, & conspulatione in baptisate, libidinosis ardoribus maculare, nec attendere reuerentiā præsentis Dei minantis poenam, gloriam promittentis? Absit vt aliquis vestrum huic idolo subternatur, vt filiū Virginis in Veneris templo suscipiat, vt arcam Dei iuxta Dagon collocet: nē nutritus in croceis, stercora complectatur. Quid Petro cum Mago? Quid Christo cum Antichristo? Quid virgini & libidini? Quid puritati & impuritati? Absit vt quiquā vestrum ambulet in passione desiderij, sicut & gentes, quæ ignorāt Deum, qui corpus Christi aut cōsecratis, aut Christi corpori ministratis, electi seruire Imperatori, vt cū Imperatore sedeatis, cūm sederit in sede maiestatis sue. Qua fronte, quibus oculis videret nos, viueret nobiscum, qui tantis inter nos obscenitatibus deseruiret? Qua mente, qua conscientia accederet ad sancta sanctorū, immolare sanctum sancto.

Peccatorū
confessio, q̄
sit salutife-
ra.

sanctorum, cuius fama contemptibilis, vita notabilis, sermo reprehensibilis habetur? Sed si fortè (humanum loquor) propter infirmitatem carnis nostræ, aliquis nostrum tale aliquid in cubiculo conscientia complicauit, deplicet illud per confessionem & poenitentiam, & ego ei de misericordia nascentis pueri repromitto, quia si confessus fuerit, & poenituerit, nascetur in eo lux mundi, vt, dimotis fallacibus tenebris, splendorem veræ lucis accipiat. Quomodo enim miseris misericordia hæc nocte negabitur, in qua misericorditer nascitur misericors & miserator Dominus? Adest Deus & homo, mater & virgo, caro & verbum, lux & illuminans, bonus & bonitas, misericordia & veritas, fecunda virginitas, virginalis fecunditas, æterna nouitas, noua æternitas, diuina humanitas, humana diuinitas, humilis sublimitas, & in his omnibus misericordia fabricatur. Cohibete igitur extolentiam ab oculis, loquacitatem à lingua, crudelitatem à manibus, voluptatem à lumbis, pedes ab itinere non trito, & venite, & arguite eum, si non hæc nocte dirumpit caelos, si non descendit ad vos, & projicit in profundum maris omnia peccata vestra. Quis enim est, qui huius tertij riuuli non sit merfus, & remersus instantia?

Cap. 9.
Peccati de-
fensio q̄ in-
uisa Deo.

Psal. 137.

Iob 31.

Esa. 36.

Natura
hericij.

Quartus riuus est, defensio peccatorum. In veritate dico vobis, quia nihil sic exspectat iram diuinitatis, quàm iniquitatis defensio. Aequo enim certamine nos decertamus cum Domino, cum defendimus quod odit, cum nobis placet, quod displicet illi. Magna quippè differentia est inter superbum & humilè peccatorem, cum illum despiciat, hunc respiciat, quia humilia respicit, & alta alongè cognoscit. Quando sanari poterit, qui medicum spernit, medicinam conculcat, & infirmam substantiam contrariorum receptione succedit? Tu dicis malum bonum, amarum dulce, tenebras lucem, & in creatorem refundis iniurias, vt quod laudauerit, tu vituperes: quod vituperauerit, tu laudes. Non est hoc palpatiuæ dissimulatione tacendum, cum viderim quosdam vestrum tantis impatientia stimulis agitari, vt ad primas correptionis voces, non solum excusationem, sed defensionè exhibeant: & nisi disciplinæ vigor obuiauerit, ad tumultus & iurgia prosilitur. Hæc est impietas maxima in Deum, delictum maximum, quæ vir simplex & rectus, & puer Domini summa circumspectione deuitat. Elegantissimam super his comparationem inducit propheta, quam de sacratio sancti spiritus absportauit: Ibi, inquit, habuit foueam hericij. Hericij si apprehendi se sentiat vel cõtingi, ita confertissima spinositate defatus est, vt vndiquè compunctionibus & aculeis vestiatur. Cum verò se solitudinè adeptum purat, caput aperit, exerit pedes, & viuificatorios motus plana deambulatione demonstrat. Si quis superuenerit, statim celerissima velocitate caput cum pedibus ad interioris absconditum reportatur, vt si illum tenere volueris, prius videas sanguinem tuum, quàm corpus suum. Sic & peccatoris caput cum pedibus, intentio cum actione, à pastorem solitudine prospiciatur, & quod ferè omnium peccantium vitium est, cum ab omnibus videatur, à nemine æstimat se videri. Si vitium refecare studeas, & intentionis ingressus cum actionis egressibus, correctiuus manibus deprehendere, statim Ciceronis eloquentia renouatur: excusatur & defenditur, quod opponis: accusaris & offenderis, qui proponis. Interrogat de loco, de tempore, quando factum fuerit, & nouus dialecticus exerta lingua prorumpit: in medium parentes aduocat, patrocinatores querit. grauari se iudicat, indicat se recessurum, malleque mori, quàm pati talia: & quæ vidisti, negans: & quæ non vidit, in te conuicia retorquens. Sic spinam sentis, & culpam perdis: odium in curris, nec corrigis: & quem totum tenere putabas, totum amittis. Vides quàm multiplici cumulositate riuus iste omni homini, & maximè nostro ordini, se infundit?

Cap. 10.
Exultatio in
peccatis.

Prou. 2.
Psal. 139.

Cap. 11.
Aliorum eter-
iores sceleris-
sissimi.

Quintus est, exultatio in peccatis. O detestanda latititia, & in sempiterni doloris tristitia demutanda, in peccatis sicut in virtutibus exultare. Nonne latrocinantes & facinorosi qui que, cum votorum plenitudinem assequuntur, non se capiunt præ gaudio, ita etiam, vt audeant ipsi diuinitati gratias immutare? Qui cum malefecerint, lætantur, & exultant in rebus pessimis, cadent super eos carbones, & in ignem deiciuntur. Sed & riuus iste, quàm vndosa refluxione miseros animantes offundat, melius conscientia, quàm eloquentia, comprehendit.

Sextus est, alios docere ad malum. Hæc doctrina de cathedra pestilentia deriuatur, quam detestatur & reprobatur, qui docet hominem scientiam. O quàm in vano accipit animam suam, qui aliorum animas venatur ad mortem, qui trahit peccata sicut longam restem, qui miscet sanguinè sanguini, cui non sufficit vt intreat in seculum seculi,

SUR I

gber
Nobis

RVIII

5

seculi, nisi & alios ad interitum pertrahat sempiternum. Scitis enim, quia multa vitia tenerimis aratibus imprimuntur, quæ postea in magno corpore vix mitigare, nedum extirpare quisquam possit. Infelices magistri, qui huiusmodi plantaria plantauerunt, quæ ex plantantur ab illa cælesti plantatione, quam plantauit pater ille cælestis. Quis gloria bitur, se huius riuu torrentibus non fuisse vallatum?

Septimus est, in his omnibus perseverare. Hic peccator submersus est & absorptus, & clausit super eum puteus os suum. Cum enim non leuat oculos ad cælum, nec recordatur iudiciorum iustorum, mortuus & sepultus est in sepulcro conscientie suæ. Tunc a mortuo, tanquam qui non est, perit confessio. Tunc peccator, cum venerit in profundum malorum, contemnit. Hic est in extremo fluminum Aegypti. Hic multitudo miserationum Domini tollitur ab oculis eius. O flumen malum, riuu pessimi, riuu exterminantes. Hac nocte Dominus eos calceatus transiit, cum in virginali substantia puram carnem, & omnium prætaxatione pestium immunem accepit, illo calceamento calceatus, quod in Idumæam extendit, cuius corrigiam soluere non potuit magnus ille Baptista. Misit de summo filium suum, & accepit me in utero Virginis, & sic tandem assumpsit me de aquis multis: quas vobis breuiter prælibauimus. Libera me, inquit, ab his, qui oderunt me, & de profundis aquarum.

Percutiemus eos, si cogitemus pro peccato nostro, si prohibeamus linguam à dolo, si declinemus à malo, & faciamus bonum, si confiteamur aduersum nos iniustitiam nostram Domino, si dolor noster sit semper in conspectu nostro, si doceamus iniquos vias Domini, & semper laus Dei sit in ore nostro. Et vt de arte futoria nostris moribus aliquid consumamus, habeamus calceamenta densa, & subtiliter cõsuta, quæ possint aquas obuiantes excludere. Faciamus carnem nostram firmam, & confixam timore Domini, quæ libidinis humorẽ excludat, & excocta tribulationibus atq; densata, fiat vter nouus ad conseruandum vinum nouum, de quo dicitur: Quia factus sum sicut vter in pruina. Sed iam corda & corpora nostra, ad suscipiendum filium Virginis preparata, dimittamus in pace, & omnes in commune lumen ad reuelationem gentium innocentibus brachijs amplectamur: Qui est Deus benedictus in secula, Amen.

MARTYRIUM SANCTI GREGORII SPOLETANI, PRESBYTERI ET MARTYRIS, EX QVO-

dam per antiquo MS. codice per F. Laur. Surium, paucis locis modicè correcto stylo, descriptum. Consentunt vetustissima Martyrologia.

TEMPORIBVS Diocletiani & Maximiani Imperatorum talis furor in sacrilegis per cunctam Italiam exarsit, vt vna esset apud omnes idolorum cultura, & si quis non prostratus idolis immolaret, pœnis diuersis cruciaretur. Erat tum quidam vir impijssimus, Flaccus nomine, quem Maximianus Imperator direxerat, vt omnia idola erigeret. Cumque introisset is Flaccus in ciuitatẽ Spolethanam, iussit sibi tribunal collocari, & præcones per omnes plateas ciuitatis mitti, vt omnes simul ciues ante vestigia eius in medio foro consisterent. Cumque congregatus fuisset omnis populus in medio foro, Flaccus dixit Tircano: Isti omnes dijs nostris deseruiunt? Cui Tircanus dixit: Isti omnes, quos conspicit pietas tua, deos colunt, Iouem, Mineruam & Asclepium, deos immortales, qui propitios se exhibent mundo vniuerso. Hæc audiens Flaccus, gauisus est gaudio magno, & conuincendo iussit turbas omnes dimitti.

Beatus vero Gregorius erat tum in ciuitate Spoletana, ieiunijs & orationibus die nocte vacans. Multos ille precibus suis sanos reddebat, spiritus immundos eijciebat, lepro decumbentes sanabat, leprosos mundabat, cæcos illuminabat, & corda multorum paganorum ad Dominum Iesum Christum cõuertebat: templa verò paganorum & simulacra in terrã deijciebat. Audiens hæc Tircanus, quod beatus Gregorius multa templa idolorum euertisset, & paganorum animos ad Christi amorem conuertisset, iratus nimis, nunciavit hæc Flacco, dicens: Est quidam in vrbe seductor multorum,

LS

Cap. 12. Perseuerantia in peccatis. Eccli. 17. Prou. 18.

Psal. 59. Luc. 3. Psal. 68.

Cap. 13. Exhortatio ad penitentiam.

Psal. 118.

Decembr. 24. Cultus demonum mirè feruet sub Diocletiano.

S. Gregorius vacat ppe-tuo ieiunijs & precibus.

Gregorius nomine, aduersus deos rebellis, & vestra iussa pro nihilo ducens. Hæc cum audisset Flaccus, exarsit à diabolo, & iussit quadraginta milites mitti, qui beatum Gregorium vincitum perducerent. Exierunt milites, & implentes iussa, beatum Gregorium præsentauerunt. Sedens autem Flaccus cum Tircano, & respiciens in faciem beati Gregorij, in hanc erupit vocem: Tunc es Gregorius Spoletanus? Sanctus Gregorius dixit: Ego sum. Rursumque Flaccus: Tunc es, inquit, aduersus deos rebellis, & principum contemptor? Sanctus Gregorius respondit: Si verum scire vis, ego ab infantia mea nunquam à Deo meo recessi, qui me ex limo terræ formauit. Flaccus dixit: Quis est iste Deus tuus? Sanctus Gregorius respondit: Qui fecit hominem ad imaginem & similitudinem suam: ipse est Deus fortis, Deus immortalis, qui reddit unicuique, secundum opera sua. Flaccus dixit: Noli esse verbosus, sed quod tibi præcipio, id facias. Sanctus Gregorius respondit: Quod præcipis, iam scio: quod me oportet facere, hoc ago. Flaccus dixit: Ergo si pro salute tua agis, ingrediere templum mirabile, & sacrificia dijs magnis, Ioui, Mineræ & Asclepio honorabili, & multa bona inuicissimorum principum consequeris, & noster amicus eris. Sanctus Gregorius respondit: Ego amicitias vestras non concupisco, nec sacrificio demonibus, sed Deo meo Iesu Christo. Flaccus dixit: Quæ est insania ista, miser Gregori, quæ te possidet? Scias te tibi poenas durissimas cumulare. Sanctus Gregorius respondit: Infans ego nunquam fui, sed tu potius, qui creatorem tuum non agnoscis Dominum Iesum Christum. Nam Iouem, Mineram & Asclepium, quos dicis, demones esse manifestum est.

Maxillæ ei⁹ verberatur colaphis. Flaccus dixit: Colaphis contundite maxillas eius, dicentes ei: Noli deos blasphemare, nec contumax esse. Sanctus Gregorius respondit: Contimax nunquam fui: vos verò ministri estis saranæ, facientes voluntatem eius. Tircanus dixit: Admoneo te, Gregori, immola dijs, antequam corpus tuum exterminetur. Sanctus Gregorius respondit: Melius est mihi, exterminari corpus meum, quam animam. Facite, quod vultis. Flaccus cum Tircano dixerunt: Accede, & sacrificia dijs, antequam ponis te excruciemus. Sanctus Gregorius respondit: Iam tibi dixi, & dico, non sacrificio demonijs vestris, sed Domino meo Iesu Christo, qui fecit caelum & terram, mare &

Nodosis fustibus caeditur. omnia, quæ in eis sunt. Flaccus dixit: Fustes nodosos afferte, & dorsum eius verberibus rumpite, dicentes: Hæc patiuntur, qui sunt dijs rebelles, & principum contemptores. Sanctus Gregorius ait: Hoc scire te volo, Flacce, pro malis, quæ in meo exeres corpore, duplicia mihi bona restitui in caelo. Flaccus dixit: Veritate illum, & ventrem eius fustibus dissipate. Tum S. Gregorius intuens in caelum, irà orabat: Miserere seruo tuo Deus, sanctus Israel: à timore inimici eripe animam meam. Tircanus cum Flacco dixerunt: Miserere tui, antequam moriaris. id enim tibi consulumus vt amici. Sanctus Gregorius respondit: Recede à me minister sarana: vacant oblationes tuæ. Adest mihi Dominus Iesus Christus ad confortandum me in vulneribus meis.

Flaccus dixit: Hæc est insania tua, miser, quæ te viuere non permittit. Sanctus Gregorius respondit: Etiam si totum corpus meum occidas, Dominus animam meam fouet & viuificat. Flaccus dixit: Ligate illi manus & pedes, & in craticula igneam imponite, & ligna sub ipso construite. Fecerunt ministri, sicut præcepit illis Flaccus, & parauerunt ignem. Beatus verò Gregorius exclamabat ad Dominum de medio ignis, dicens:

In craticula assatur. Domine Iesu Christe, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Iacob, Deus patrum nostrorum, qui non despicias preces famulorum tuorum, qui ingressus es cum tribus pueris in caminum flammaram, adsis etiam mihi seruo tuo in medio pressurarum.

Dan. 3. Terræmotus multos paganos opprimit. Hæc eo dicente, terræmotus magnus factus est intra ciuitatem Spoletanam, & cecidit vna regio, oppressitque plus quam quadringentas quinquaginta animas paganorum, qui idolis seruebant. Quod videns Flaccus, fremuit vt leo, & territus nimis, fugit in dē. Dixit autem Tircanus: Ferrum afferte, & cum stringite, atque in carcerem includite,

Angelus eum consolatur. ibique à militibus diligenter custodiatur. Cum autem ingressus esset beatus Gregorius in carcerem, Angelus Domini apparuit illi, dicens: Pax tecum, Gregori: noli timere. & continuo vincula eius dirupta sunt, & claritas Domini circumfulsit eum. Videns id beatus Gregorius, cecidit in faciem suam, oransque dixit: Gratias tibi ago, Domine Iesu Christe, qui misisti Angelum tuum sanctum ad confortandam animam meam: & ego confitebor tibi in toto corde meo, & honorificabo nomen tuum in æternum, quia fecisti mecum misericordiam tuam. tu es enim Deus solus. Dixit autem ei Angelus: Eugē

SURI

gber
Nobis

RVIII

5

Engē serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constitutam: intra ^{Mart. 25.}
in gaudium Domini tui. Et hac dicens, ablatu est ab oculis eius. Exiit autem se beatus
Gregorius, laudans & benedicens Deum.

Die altera subsequente iussit Flaccus in medio foro sedem sibi collocari, & bea-
tum Gregorium coram se representari. Quod cum factum esset, dixit ei Flaccus: Vel
recede ab insania tua, accedensque sacrificia dijs magnis, quos usque nunc ne-
gare cognosceris. Sanctus Gregorius respondit: Nunquam demonibus sacrificau-
i, nec sacrifico, nisi Domino meo, qui me ad istam coronam iustitię perducere digna-
tus est. Flaccus dixit: Carduus ferreos afferte, & genua eius totis viribus percutite,
ut vel sic possimus vincere omnem stultitiam eius. Sanctus Gregorius ait: Vide qua-
lis sis tu, qui demonibus seruis, adorasque idola, opera manuum hominum. Nam
si scires creatorem tuum Dominum Iesum Christum, ipsum adorares, coram quo
omnes Angeli contremiscunt. Flaccus dixit: Ego demonibus serui, furcifer? San-
ctus Gregorius respondit: Verē à diabolo excecatus es. Flaccus dixit: Lampades
ardentes afferte, & latera eius inflammate, dicentes, Noli superbus esse. Sanctus Gre-
gorius ait: Etiam si totum corpus meum perdas, præstō mihi est medicus meus, Do-
minus Iesus Christus, qui me sanat & corroborat, ut ista omnia mala, quę in me ex-
ecere vidēris, pro nihilo putem. Flaccus dixit: Accede, maledicte, & fac tibi deos
immortales propitios, antequam te morti tradam. Sanctus Gregorius respondit:
Maledicti sunt omnes, qui confidunt in idolis. Audiens hoc Flaccus, exarsit ut ignis,
dixitque: Tircanum celeriter accersite. Tircanum dixit: Ecce adsum.

Tum verō impius Flaccus iussit beatum Gregorium, tractum in medium amphithe-
atrum, capite truncari. Sanctus verō Gregorius orabat ad Dominum in medio
amphitheatro, dicens: Benedictus Dominus Deus meus & Rex meus, adiutor meus,
& liberator meus, qui me hodiē de hoc seculo ad te vocare dignatus es. Et respiciens
ad caelum, audiuit vocem magnam, dicentem sibi: Ecce, Gregori, coronatus es, in
numerum sanctorum meorum adscriptus es: ingredere ad me, benedicte Domini:
preparata est habitatio tua. Adhuc Angelo loquente, ab Aquilino spathario capite
truncatus est. Tircanum verō iussit dimitti feras terribiles, ut corpus beati viri absor-
berent. At rabidæ feræ ubi ad corpus venerunt, flectentes capita sua, adorauerunt il-
lud. Id turba cernens, voce magna exclamauit: Verē magnus est Deus Christiano-
rum: & multi crediderunt in Dominum. Flaccus verō eodem die percussus ab An-
gelo, euomens interiora sua, expirauit. Corpus verō beati Gregorij iacebat in me-
dio amphitheatro. Erat autem quædam mulier Christiana, Abundantia nomine. Ea
accedens ad Tircanum, petijt corpus beati Gregorij, ut illud colligeret de medio
amphitheatro. Tircanus dixit: Da mihi aureos trigintaquinque, & accipe corpus.
Abundantia dixit: Quod iubes, libens dabo: hoc tantum rogo, ut celeriter mihi
corpus detur. Tircanus ait: Affer mihi quod dixi, & tolle corpus. Illa, numeratis ei
aureis trigintaquinque, accepit corpus, gaudens & benedicens Deo, sicque dicens:
Benedictus Dominus, qui non amouit deprecationem meam, & misericordiam su-
am à me. Et sepeliuit illud conditum balsamo, nardo & aromatibus preciosis, & po-
suit iuxta pontem lapideum & riuum, qui Sanguinarium appellatur, prope muros
ciuitatis nono Calendas Ianuarij, cum hymnis & canticis, ita dicens: Mirabilis Deus
in sanctis suis, Deus Israël ipse dabit virtutem & fortitudinem plebi suę: benedictus
Deus. Iustus Dominus in verbis suis, & sanctus in omnibus operibus suis: qui dat vo-
tum optandi, & benedicit annis iusti. Ipsi honor & gloria, laus & imperium in secula
seculorum, Amen.

*Huius sanctissimi martyris reliquias religiosè colit ac seruat hodiē Ecclesia metro-
politana Coloniensis summo in templo, collocatas super tumbam
trium Regum, cum quibus eò sunt olim
simul adductæ.*